

Zaključci međunarodne konferencije Utvrđivanje istine o ratnim zločinima i sukobima, drugog regionalnog foruma o tranzicijskoj pravdi¹

U Zagrebu je 8. i 9. veljače 2007. godine, u organizaciji Documente (Hrvatska), Fonda za humanitarno pravo (Srbija i Kosovo) i Istraživačko-dokumentacionog centra (BiH) održan Drugi regionalni forum pod nazivom: *Utvrđivanje istine o ratnim zločinima i sukobima*. U raspravi i konzultacijama o mehanizmima i procedurama za utvrđivanje i kazivanje istine sudjelovalo je oko 300 predstavnika i predstavnica udruga žrtava, veterana, izbjeglica, organizacija za ljudska prava, ženskih grupa i inicijativa mladih. Uz predstavnike i predstavnice Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju, sudova te Državnog odvjetništva Hrvatske, tužiteljstava Srbije i Bosne i Hercegovine, diplomatskog kora, OESS-a, UNDP-a i Međunarodnog centra za tranzicijsku pravdu, sudjelovali su još i umjetnici, povjesničari, novinari i parlamentarci. Cilj regionalnih foruma je pokretanje debate i konzultacija o mehanizmima i procedurama za utvrđivanje i kazivanje istine unutar civilnog društva i poticanje nacionalnih vlada i parlamenata da sudjeluju u širokoj raspravi o tome kako odgovoriti na teško nasljeđe prošlosti, omogućiti pravdu za žrtve i spriječiti ponavljanje zločina.

Početak konferencije obilježio je prosvjed oko 150 članova udruga žrtava iz Republike Hrvatske, koji su nosili transparente sa imenima gradova Vukovara, Petrinje, Škabrnje i drugih mjesta gdje su počinjeni ratni zločini nad Hrvatima, kao i transparente protiv tužiteljice Haškog tribunala, Carle del Ponte. Neki predstavnici udruga, koji su bili pozvani na Konferenciju, istovremeno su sudjelovali na prosvjedu i s transparentima su ušli u dvoranu te od početka sudjelovali u radu Konferencije. U svojim javnim nastupima iznijeli su neslaganje sa nazivom Konferencije, iznoseći stav da nitko nema veće pravo na istinu od žrtava. Organizatori su preuzeli odgovornost oko nesporazuma vezanog uz naziv Konferencije i istaknuli kako je svrha Konferencije rasprava o inicijativama za utvrđivanje istine te instrumentima i procedurama za kazivanje istine među svim zainteresiranim akterima.

Zaključci Drugog regionalnog foruma:

1. Postoji društvena potreba za razgovorom i kritičkim preispitivanjem vlastite odgovornosti za teško nasljeđe prošlosti kao i za dokumentiranje svih slučajeva stradanja i počinjene

¹ Konferencija Utvrđivanje istine u post-konfliktnom periodu: Inicijative i perspektive na zapadnom Balkanu, Prvi regionalni forum o tranzicijskoj pravdi, održana je u Sarajevu 5. i 6. svibnja 2006.

nepravde prema svim žrtvama bez obzira na njihovu etničku, političku i socijalnu pripadnost.

2. Regionalne partnerske organizacije, Documenta, Fond za humanitarno pravo i Istraživačko-dokumentacioni centar nastaviti će organizirati javne rasprave i konzultacije u okviru civilnog društva, kako bi energičnije poticali vlade i parlamente u regiji na sudjelovanje u raspravi o procedurama i modelu utvrđivanja i kazivanja istine te osigurali poštivanje dostojanstva žrtava i stvaranja kulture odgovornosti.
3. Neophodnost regionalnog pristupa u utvrđivanju i kazivanju istine u praksi se potvrdila kroz uspostavljenu suradnju u regiji, između tužiteljstava, sudova, organizacija za ljudska prava i udruga žrtava, što je doprinijelo da se u suđenjima za ratne zločine čuje glas žrtava.
4. Umjetnici su nedvosmisleno iskazali spremnost za suprotstavljanje poricanju, lažima, prešućivanjima i pokušajima preoblikovanja činjenica o prošlosti putem svojih djela.
5. Regionalne partnerske organizacije će poticati suradnju vladinih institucija, udruga žrtava, organizacija za ljudska prava te znanstvenih institucija u zagovaranju rasprave i konzultacija o mehanizmima za utvrđivanje i kazivanje istine o prošlosti.
6. Regionalne partnerske organizacije organizirati će forume o tranzicijskoj pravdi na Kosovu, u Crnoj Gori, uz uključivanje organizacija civilnog društva iz Makedonije i Slovenije. Najkasnije početkom 2008. objedinjavanjem rasprava sa foruma i konzultacija sa udrugama žrtava i drugim grupama i organizacijama unutar civilnog i političkog društva, bolje će se vidjeti što su sudionici iskazali tijekom rasprava i konzultacija te će se identificirati potrebe udruženja žrtava i drugih društvenih grupa u odnosu na nepravde počinjene u prošlosti, kao i potreba za istinom i pravdom.
7. Vrlo važnu ulogu u procesu utvrđivanja i kazivanja istine ima arhiva Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju, koja mora biti dostupna svima u regiji i sačuvana za buduće generacije.
8. Svi sudionici konferencije su se složili da je poimenični popis žrtava potreban zbog stvaranja povjesnog sjećanja i sprečavanja pokušaja preoblikovanja prošlosti.
9. Regionalne partnerske organizacije krajem svibnja 2007. organizirati će slijedeći forum u Beogradu. U međuvremenu će biti organizirane konzultacije sa udrugama žrtava, veterana i drugim marginaliziranim grupama, kao što su žene, izbjeglice i mladi, ali i profesionalnim grupama te ekspertima za tranzicijsku pravdu.
10. Transkripti konferencije u cijelosti će biti objavljeni na web stranicama organizatora. (www.documenta.hr; www.hlc.org.yu; www.idc.org.ba)

